

A Szülészeti és Nőgyógyászati Klinika rövid története

Az Egyetem, azon belül a Női Klinika, 1921. október 9-én kezdte meg működését Szegeden. Az előzményekhez tartozik, hogy az I. világháború, majd a Trianoni békekötés után a Kolozsvári Egyetemnek el kellett hagynia Romániát. Szeged városa vállalta az egyetem költöztetését, elhelyezését és működésének támogatását, a magyar kormány ezt méltányolva az egyetemet Szegedre telepítette.

Szegeden 1921 előtt is működött szülészeti intézmény, a Magyar Királyi Bábaképezde, és az ezzel kapcsolatos szülészeti és nőgyógyászati kóroda, amely 1884-ben kezdte meg működését. Évente átlagosan 40 okleveles bábát képeztek ki, és nagy számban végeztek szülészeti műtéteket. 1898-ban a Bábaképezde a Fodor u. 9. sz. alatti épületbe költözött, ahol nagyobb ágyszámmal, kedvezőbb feltételek között működött. A Bábaképezde közel 4 évtizedig nemcsak tanítási intézet volt, klinikai szülőosztállyal, hanem nőbeteg osztállyal és ambulanciával együtt jelentős gyógyintézeti munkát is végeztek. Az intézet megszervezését és a színvonalas szakmai munka irányítását Mann Jakab egyetemi magántanár végezte 1884-1920-ig. „Szülészeti műtéttan” c négy kiadást megért munkája értékes kézikönyv. Utódának Csohány Jánost nevezték ki.

1921-ben Kubinyi Pál professzort, aki megelőzően a Kolozsvári Egyetemen is a tanszék vezetője volt nevezték ki a Női Klinika igazgatójának. Fő feladata a szakmai és oktatómunka megindítása szervezési és egyéb kérdések irányítása volt. A klinika szakembereit a budapesti II. sz. Női Klinikáról és volt kolozsvári munkatársai közül választotta ki. Kubinyi professzor vezetésével a Női Klinika sikeresen folytatta a volt Bábaképezde valamennyi tevékenységét, ellátta az orvostanhallgatók képzésével járó elméleti és gyakorlati oktatást, a gyógyító munka területén biztosította a magasabb szintű betegellátást. Különösen a szülészeti és nőgyógyászati műtétek területén volt lemérhető a minőségi fejlődés. Kubinyi professzor a korát meghaladó részletességgel és invencióval foglalkozott a posztoperatív kezeléssel, ápolással és a méhnyakrák klinikumával, pathológiájával.

Kubinyi professzort 1926 áprilisában a Budapesti Egyetem meghívta az I. Női Klinika vezető professzorának. A következő másfél évben Kuncz Andor magántanár látta el az igazgatói feladatokat.

A klinika élére 1927. október 11-én Berecz Jánost nevezték ki, aki előzőleg hosszú éveket Budapesten a II. Női Klinikán dolgozott. Berecz professzor munkatársaival 1929. szeptemberében költözött a volt Bábaképezdeből a Szülészeti és Nőgyógyászati Klinika

újonnan felépült épületébe (Sellő u. 1, most Semmelweis u. 1.) A klinikát meglátogató sok külföldi vendég véleménye elismerő volt: a betegek számára első rendű kényelemmel, a tanítás és kutatás céljainak teljesen megfelelően, de a felesleges luxus elkerülésével építették. A klinika 119 ágygal rendelkezett 28 betegszobában.

Berecz professzor vezetésével a klinika történetének igen jelentős fejlődést eredményező időszakát élte át. Fő érdeklődési területét a szülészeti diagnosztikát és terápiát magas színvonalon művelte. Az 1938 évi betegforgalom néhány adata: az ápolott betegek száma: 2653, nőgyógyászati műtétek: 511, a szülések száma több mint 1000. Az is kiemelkedő érdem, hogy bevezették a karcinomás betegek sugárterápiáját. Berecz professzor gondosan megszervezte a medikusok és a szülésznők oktatását, amihez kitűnő munkatársaira támaszkodhatott.

Igen eredményes munkavégzés közben Berecz János professzor Szegeden 1938. október 6-án alkotó ereje teljében agyvérzés következtében meghalt.

Az Orvoskar a klinika vezetésével Kühbacher Ferenc magántanárt bízta meg. 1924 óta dolgozott a klinikán. Szülészeti pathológia témakörből szerzett magántanári képesítést. Több könyvet és számos közleményt publikált hazai és külföldi folyóiratokban.

1939. június 30-án nevezték ki Batizfalvy Jánost a klinika igazgatójának nyilvános rendkívüli tanárként. Fő kutatási témái a női nemi szervek tbc-s megbetegedése és a méhrák etiológiája. Több mint 70 közleménye jelent meg magyar és német nyelven.

Batizfalvy professzor fejlesztette a nőgyógyászati műtétek technikáját, foglalkozott a posztoperatív ápolás, folyadékpótlás kérdéseivel, a genitális fisztulák műtéti megoldásával. A genitális tuberkulózisnak nemcsak a klinikai hanem az experimentális kérdéseiben is új elveket és gyakorlatot vezetett be. Fejlődött az oktatás színvonala, új témák (a házaseset higiénája, szülészeti műtéttan, stb.) kerültek előadásra.

Az 1940. év fordulatot hozott az Egyetem életében. Az 1921-ben Szegedre helyezett egyetem visszatért régi székhelyére, Kolozsvárra. Szeged városának 2 évtizedes áldozatvállalását méltányolva, valamint a közvélemény nyomására a kormány új tudományegyetemet alapított Szegeden. A régi egyetem tanárainak többsége Szegeden maradt, és az újonnan alapított egyetemre nyert kinevezést. Az egyetem új névvel (Magyar Királyi Horthy Miklós Tudományegyetem), de lényegében változatlanul folytatta működését.

Második világháború anyagi és erkölcsi pusztítását az egyetem is megszenvedte. 1942-1943-ban egyre kevesebb orvos maradt a klinikán, csökkent a hallgatók száma is. A szülések száma ugyanakkor növekedett (1940-ben 1400, 1943-ban 1698).

A légi támadások következtében több egyetemi épület, köztük a Szülészeti Klinika épülete is megsérült. Kórtermek váltak használhatatlanná, ezért az alagsori óvóhelyen berendezett helyiségekben vezették a szüléseket és helyezték el a betegeket.

Amint a front megközelített Szegedet az orvosok többsége, a szakszemélyzet és Batizfalvy professzor is elhagyta Szegedet 1944. októberében. A klinikán egyetlen orvos Zelenka Lajos maradt, és két városbeli nőorvos kolléga segítette. Hamarosan visszatért a munkaszolgálatból Polgár István, aki megbízást kapott a klinika vezetésére és ezt Batizfalvy professzor visszatéréséig végezte.

Batizfalvy professzor 1947. májusában visszatért és újra átvette a klinika vezetését. A következő években rákszűrő állomás létesült, majd kialakult az onkológiai osztály. Jelentősen nőtt a szülések száma és a betegforgalom. 1951-ben az orvostudományi karokat kivonták a tudományegyetemek keretéből és önálló orvostudományi egyetemekké alakultak. 1952-ben az alagsor déli szárnyában helyezték el a Kórélettani Intézetet, a 3. emeletet átalakították és ott helyezték el a Szülésznőképzőt, mely 1949-től már külön intézmény volt.

Batizfalvy professzor közel két évtizedes kiváló igazgatói tevékenység után 1959. augusztus végén nyugállományba vonult. Születésének 100. évfordulóján Kovács László professzor így méltatta: „Szigorú főnök volt, egyike a nagy oroszlánoknak, a megfellebbezhetetlen döntések porosz stílusának egyik utolsó képviselője. Nem elmarasztaló ez a megállapítás, inkább elismerő, korának stílusát nagyszerűen valósította meg”.

Az új igazgató kinevezéséig Kenyeres Ferenc adjunktus kapott megbízást a klinika vezetésére.

A klinika élére 1960. június 24-én Szontágh Ferencet nevezték ki tanszékvezető egyetemi tanárnak. Szontágh professzor irányításával a klinika számos vonatkozásban dinamikus fejlődött. Megkezdődött és három évig tartott a klinika rekonstrukciója, melynek során számos strukturális változást hoztak létre. Bővítették a laboratóriumokat, egymástól elválasztott egy szülő- ágyas helyiségekkel korszerűsítették a szülőszobát, új vizsgálokat rendeztek be, és jelentősen bővítették és korszerűsítették a műszerezettséget. A Szülésznőképző elköltözése után a 3. emeleten új terhespathológiai osztályt hoztak létre. Ezzel a klinika felnőtt ágyszáma 200-ra növekedett, az újszülött ágyak száma 60 volt.

Szontágh professzor kutatói munkásságának fő területe a reprodukciós és nőgyógyászati endokrinológia és a terhesség élettana volt. A kutatómunka jelentős bővítésével az eredmények nemzetközi publikálásával, külföldi kongresszusi részvételekkel és Szontágh professzor kitűnő kapcsolatteremtő készségének köszönhetően a klinika nemzetközi ismertsége és kapcsolatai jelentősen bővültek.

Az Egészségügyi Világszervezet (WHO) az 1970-es évek elején kezdte megszervezni Humán Reproductio Kutató programját Genfben. Az előkészületek közé tartozott az együttműködő kutató központok kiválasztása. A Bíráló Bizottság közel 100 jelölt intézmény közül választotta ki a 23 programban együttműködő központot, melyek hálózata mind az 5 kontinensre kiterjedt. A vizsgáló csoport többnapos látogatása során alapos vizsgálatot végzett a klinika felszereltségére, a laboratórium állapotára vonatkozóan és a személyzet több tagjával is elbeszélgettek. A klinika a kiválasztottak közé került és 1972 őszén a munka elkezdődött. Az első lépéseket a klinika felszerelésének modernizálása jelentette új írógépektől és nyomtatóktól kezdve nagy kapacitású mélyhűtőig és egyéb laboratóriumi felszerelésekig. A személyzet fejlesztésére hosszabb-rövidebb külföldi tanulmányutak szolgáltak, és WHO szakértők látogatásai is segítettek a megindult kutatóprogramokat. A programok többsége sokközpontú volt 8-10 kutató helyen folyt elosztva a különböző világrészekben. A központok részvétele csak a helyileg megkapott etikai engedélyek birtokában lett végleges. Ezt követően kaptuk meg a vizsgálathoz szükséges anyagokat, a vizsgálati adminisztráció jegyzőkönyveit. A mintavételi eszközöket, a minták tárolására szolgáló edényeket, a vizsgálni kívánt anyagokat. Minden részlet tisztázása után elindult a vizsgálat, mely során a genfi vezetőkkel a kapcsolat folyamatosan fennállt és közülük eleinte gyakrabban, később már ritkábban egy-egy hetes látogatásra jöttek ellenőrzés és megbeszélések céljából.

A Program a humán reprodukció számos aspektusát vizsgálta A klinikán főleg a kontracepciós módszerekre vonatkozó programokkal – női és férfi hormonális módszerekkel, a szájon át szedhető tabletták számos fajtájával, az egyéb úton bejuttató módszerekkel (bőrtapaszkok, injekciók, bőr alatti implantátumok, hüvelygyűrűk) – nem hormonális módszerekkel pl. intrauterin eszközökkel foglalkoztunk. Részt vettünk a női és férfi meddőség vizsgálatára végzett projektekben. Számos vizsgálatot végeztünk a kora terhesség megszakítás nem műszeres, hanem gyógyszeres módszerének kidolgozására, antiprogesteron és prosztaglandin készítmények alkalmazásával. E vizsgálatokat a stockholmi központtal együtt kezdtük el, a kedvező eredmények közzétele után a WHO programon kívül is számos kutatás indult el és ma már csaknem minden országban - kivéve hazánkban – a terhességmegszakítások legalább felét a kevesebb szövődémmel járó gyógyszeres kezeléssel végzik.

A korszerű kutatómunka, hosszabb-rövidebb külföldi tanulmányutak, az eredmények publikálása kongresszusi előadásokban, majd szakcikkekben jelentősen növelte a szakszemélyzet tudományos képzettségének színvonalát. A nemzetközi tudományos

összejöveteleken való részvétel pedig a személyes ismertséget és a nemzetközi kutató tábor legjobbjával való kapcsolatteremtés lehetőségeit segítette.

A kutatásokban résztvevő jelentős számú páciensnek is nagyon előnyös volt, hogy a legmodernebb, de forgalomban még nem szereplő gyógyszerekhez, kezelési módszerekhez juthattak hozzá.

A program az indulási helyzethez képest egyre bővült és kutatóink közül többen kaptak meghívást arra, hogy a szervezési munkában, különféle tervező, szervező, bíráló bizottsági tagként is vegyenek részt.

A Magyar Nőorvos Társaság első vidéki nagygyűlését 1971-ben Szegeden rendezték.

1975. április 15-én tragikus hirtelenséggel, 56 éves korában váratlanul elhunyt Szontágh Ferenc professzor. Másfél évtizedes szegedi munkássága modern szülészeti iskolát teremtett, melynek hírének az egész világon megismerték.

Utóda Sas Mihály professzor lett a klinika igazgatójaként. Az addigi profilok – nőgyógyászati endokrinológia, női és férfi infertilitás, perinatológia, citosztatikus onkológiai terápia – fejlesztése folytatódott. Fejlődtek a műtéti technikák, és bevezetésre került a laparoszkópia és a mikrosebészet. Az Egészségügyi Világszervezettel az együttműködés folytatódott, bővült a kutatások volumene és újabb témákra is kiterjedt.

Sas professzor nyugdíjbavonulását követően Kovács László professzort nevezték ki a klinika igazgatójának 1990-ben. Tudományos érdeklődése a nőgyógyászati endokrinológia és a perinatológia, ezen belül a koraszülés megelőzése, valamint a reprodukció szabályozása volt. Európában elsők között vezették be 1973-ban a betamimetikus tocolysist a koraszülés kezelésére és a szteroid terápiát a magzati tüdőérés gyorsítására.

A klinika korszerű szemlélettel folyamatosan bevezetett számos ésszerű eljárást, fejlesztést pl. genetikai diagnosztika és tanácsadás, számítógépes kardiokardiográfia, programozható mélyhűtő andrológiai használatra, operatív laparoszkópia és hiszteroszkópia, onkológiai kemo- és sugárterápia, családi szülőszoba, társas felkészítés a szülésre, többek között. A klinikán ekkor 200 felnőtt és 60 újszülött ágy, köztük 6 intenzív ágy működött.

A nemzetközi kapcsolatok is tovább bővültek. A klinika csatlakozott az addig négy ország egyetemi városai részvételével (Graz, Trieszt, Ljubljana, Belgrád működő Alpok-Adria Perinatalis Társasághoz. Az első Magyarországi kongresszust 1992-ben rendezték, azóta 5 évenként kerül sorra a klinika által rendezett kongresszus.

Az 1972-ben elkezdődött WHO kutatási program is élénkebbé vált, ami nemcsak a kutatási témák tartalmában, hanem a nemzetközi kisugárzásban, kongresszusi előadásokban, szakközleményekben és a látogatók számában is megnyilvánult.

1990. június 21-23. Budapesten rendezték a nemzetközi Gestosis társaság évenként rendezett, 22. kongresszusát „A terhesség korélettanából” címen. A kongresszus elnöke Kovács professzor volt, aki a társaság elnöki tisztét is betöltötte a megelőző egy évben.

A klinika Szegeden rendezte meg 1990. október 15-19 között az Európai Humán Reprodukció Kutató WHO központok első összejövetelét. A konferencia címe: East-West European Initiative for Research on Reproductive Health.

1992. október 4-6-n a WHO Humán Reprodukció Kutató program és a szegedi és ljubljánai központok megalakulásának 20 éves évfordulója alkalmából Szegeden rendeztek kongresszust, melyet jelentős hazai és nemzetközi érdeklődés kísért. A szlovéniai központ a balkáni háború miatt nem tudta saját évfordulóját otthon megrendezni, meghívásunkra csatlakoztak a szegedi kongresszushoz társrendezőként. A kongresszuson a program első 20 évének sikeres kutatásairól, az elért tudományos eredményekről számoltak be az előadók, és folyt érdekes szakmai vita. A program következő éveinek eredményes folytatása reményét is többen kifejezték, azóta egy újabb 20 éves eredményes időszak is eltelt.

1995. október 9-10-n rendezték meg Szegeden a Human Reprodukció Kutatóprogram genfi vezetősége és a szegedi Reprodukció Kutató WHO Központ közös szimpoziumát: Reproductive Health, a Human right and a pillar of human dignity címen, melyen professor Diczfalusy Egont a téma világhírű kutatóját a Szegedi Orvostudományi Egyetem egykori diákját, majd kutatóját is köszöntötték, 75-ik születésnapján. A szimpoziumon nagyszámú hazai és külföldi szakember vett részt, közülük sokan Diczfalusy professzor tanítványai.

1997. október 13-15-n Szegeden a 25 éves WHO Speciális Humán Reprodukció Kutatási és Fejlesztési Program első negyedszázadának áttekintésére a genfi vezetőség Szegedre szervezett konferenciát. A konferencia előkészítése, helyi szervezése nagyon megtisztelő feladata volt klinikánk számára.

Az Európai Szülész-Nőgyógyász Társaság (European Association of Gynaecologists and Obstetricians, EAGO) 11-ik kongresszusának megrendezése Magyarországnak jutott, a kongresszus felkért elnöke Kovács professzor volt.

A kongresszust 1996. június 19-22. között Budapesten rendezték a Kongresszusi Központban. A vártnál több résztvevő jött el, több mint 1300 fő 40 országból. A nagyon értékes tudományos programon kívül érdekes és élvezetes társasági programok szórakoztatták a vendégeket.

Az EAGO következő kongresszusán 1997-ben Dublinban Kovács professzort választották meg az európai társaság elnökének. Elnöki periódusa 2000-2003 között volt.

Batizfalvy professzor kezdte szervezni 1954-ben a Nőorvos Társaság regionális alegységeként a Délmagyarországi Nőgyógyász Szakcsoportot a Bács-kiskun, Csongrád és Békés megyei kollégák körében. A szekció megalakulására és első kongresszusára 1955. szeptemberében Hódmezővásárhelyen került sor. 1991. óta jelentős érdeklődés mellett évente rendezik meg a szekció színvonalas kongresszusait, 2012-ben a 34. kerül sorra Szolnokon.

Kovács professzor tanszéki utóda 1999-től Dr. Pál Attila professzor. Fő érdeklődési területe az UH diagnosztika, nőgyógyászati endokrinológia, perinatológia. 2006-tól a Magyar Nőorvos Társaság elnöke. Jelentős egyetemi tisztsége: a Szent-Györgyi Albert Klinikai Központ elnöke.

A klinikán bővültek a műtéti módszerek, ebből legjelentősebb a radikális onkológiai műtétek bevezetése.

Az Egyetem és Szeged Város vezetése tárgyalásain megegyeztek abban, hogy a város fekvőbeteg-ellátását egyesítik. Az egyetem 2007-ben átvette a volt Városi Kórház teljes állományát. A klinika fogadta be a volt kórház szüléset-nőgyógyászati osztályát. A betegforgalom jelentősen növekedett, a születésszám pl. a 2006-beli 2035-ről 2009-ben 2769-re emelkedett.

Az Európai Unió támogatásával 8 európai ország bevonásával 2002-ben nagyszabású vizsgálatsorozat indult (Európai Tanulmány az Idősödő Férfiakról – European Male Aging Study (EMAS)), mely feltérképezi a 40 és 80 év közötti férfiak öregedéssel járó tüneteit és ezek földrajzi eloszlását. A klinikát és az Andrológiai Laboratóriumot a vizsgáló központok közé választották. A vizsgálat vezetője Bártfai György professzor. A jelentkezők kérdőívet töltenek ki, részletes fizikai vizsgálat történik és vérvizsgálat biokémiai és endokrin adatok megállapítására. Ugyanezeket a vizsgálatokat 4 év múlva megismétlik, a közti években is kapcsolatot tartanak a résztvevőkkel, állapotukról tájékoznak.

Új akkreditált továbbképzési programot indítottak el a Klinikán 2000-ben Consilium Trimestre néven. Három hónaponként egy-egy témában, több előadásból álló tudományos ülést tartanak, részben saját, részben meghívott előadókkal. Az ülések nagyon népszerűek, jelentős számú a hallgatóság, sok a hozzászólás és érdekes diszkussziók alakulnak ki. Az ülések száma már a 40-et meghaladta.